तेषांद्वादशानामात्मन्यारोपितानांअयुगपद्भावःद्रष्टृदृश्योपरक्तंचित्तंसर्वार्थमितियोगप्रसिद्धं चित्तस्यसर्वार्थत्वमिहबुध्यादियुगपद्भावइत्युच्यते तदन्योविशेषविज्ञानराहित्यलक्षणोज्ञातृज्ञेयज्ञानयौगपद्या भावःतामसःनिद्रारूपतमोमयःसुषुप्तिकालीनस्तस्मिन्सत्यपिआत्मनउच्छेदोनास्ति उत्थितस्यसुखमहमस्वाप्समित्यादिपरामर्शात् सतासोम्यतदासंपन्नोभवतीतिसुषुप्तौब्रह्मसंपत्तिश्रवणात् सएवतुकर्मा नुस्मृतिशब्दविधिभ्यइतिन्यायाच्चअयुगपद्भावएवआत्मनोवास्तवंतत्त्वंयुगपद्भावस्तुस्वप्नवदज्ञानकृतइत्याह आस्थितइति लौकिकोनतुपारमार्थिकः ॥ ३५ ॥ व्यावहारिकंयुगपद्भावमुक्त्वाप्रातिभासिकंस्वाप्न कालिकंतमाहेंद्रियाणीति पूर्वंश्रुतंश्रवणक्रियासाचस्पर्शनादीनामप्युपलक्षणं तयाशब्दादीनांआगमःप्राप्तिःपूर्वानुभववासनातइत्यर्थः सूक्ष्माणिइंद्रियाण्येकादशदृष्ट्वाचिंतयन्विषयसंगंभावयन् नापुरुषः स्वप्नदर्शीत्रिभिर्गुणैःसत्वादिभिर्युक्तःअनुपर्येतिजाग्रदवस्थामनुसंचरतिस्वप्ने कायेइत्युत्तरादपकृष्यते स्वेशरीरेयथाकामंपरिवर्ततइतिश्रुतेः ॥ ३६ ॥ तमोपहतंतमोगुणेनाभिभूतं चित्तंप्रवृत्तिप्रकाशात्मकं आशुसंहारंशीघ्रंसंहृत्य अध्रुवंमोक्षवदानंत्यहीनमुपरमंपूर्वोक्तयुगपद्भावस्योच्छेदंकरोतितत्सुखंतामसंअज्ञानप्रधानंशरीरएवसुषुप्तावनुभूयते ॥ ३७ ॥ सुषुप्तिसादृश्यंकैवल्यस्याह यद्यदिति यत्सुखंआ

तेषामयुगपद्भावउच्छेदोनास्तितामसे॥आस्थितोयुगपद्भावोव्यवहारःसलौकिकः॥३५॥इंद्रियाण्यपिसूक्ष्माणिदृष्ट्वापूर्वश्रुतागमात्॥चिंतयन्नानुपर्येतित्रि भिरेवान्वितोगुणैः॥ ३६॥ यत्तमोपहतंचित्तमाशुसंहारमध्रुवं॥करोत्युपरमंकायेतदाहुस्तामसंबुधाः॥ ३७॥ यद्यदागमसंयुक्तंनकृच्छ्रमनुपश्यति॥ अथत त्राप्युपादत्तेतमोव्यक्तमिवानृतं॥ ३८॥ एवमेषप्रसंख्यातःस्वकर्मप्रत्ययोगुणः॥कथंचिद्वर्ततेसम्यक्केषांचिद्वानिवर्तते ॥ ३९॥ एतदाहुःसमाहारंक्षेत्रमध्या त्मचिंतकाः॥स्थितोमनसियोभावःसवैक्षेत्रज्ञउच्यते॥ ४०॥ एवंसतिकउच्छेदःशाश्वतोवाकथंभवेत्॥स्वभावाद्वर्तमानेषुसर्वभूतेषुहेतुतः॥ ४१॥

गमसंयुक्तं आनंदोब्रह्मेतिवेदबोधितंयत्यस्मिन्कृच्छ्रंद्वैतदुःखंनानुपश्यति नकिंचिदनुशाम्यतीतिपाठांतरेयत्रनकिंचित्सुखंदुःखंवाज्ञाताज्ञेयंवास्तिकिंतुदग्धेंधनानलवत्आचार्योपदेशमनुशाम्यत्येव तत्रत स्मिन्नपिसुखे अव्यक्तंअनृतंतमउपादत्तइव वस्तुतस्तुतमोनास्तितथापिद्वैतदर्शनाभावसाम्येनआवृतमव्यक्तंच ज्ञात्रादिविभागाभावात् ॥ ३८ ॥ एवंसुषुप्तिवत्मोक्षेपिएषोहंकारादिघटांतोदृश्यमानोगुणोभो ग्यवर्गःस्वकर्मप्रत्ययःकर्महेतुकाविर्भावःप्रसंख्यातःप्रत्याख्यातःकेषांचिदविद्यावतांवज्रपंजरवद्वर्तते केषांचिद्विद्यावतांकालत्रयेपिनस्यस्ति ॥ ३९ ॥ एतत्एतंसमाहारंसंघातंक्षेत्रमाहुः एतदितिविधेयापेक्षंछीब त्वं मनसिसंघातबीजभूतेयोभावोयासत्तासक्षेत्रज्ञः शुक्तिरजतवदध्यस्तस्यमनसःसत्तास्फूर्तिप्रदः ॥४०॥ एवमिति सर्वेषुभूतेषुचतुर्विधेषु हेतुतःअनाद्यविद्याकामकर्मवशतः स्वभावात्सत्यानृतयोरात्माऽना त्मनोर्मिथुनीकरणात् व्यवहारेवर्तमानेषुसत्सुकउच्छेदःउच्छेदवान् कोवाशाश्वतःस्यात् नासतोविद्यतेभावोनाभावोविद्यतेसतइतिन्यायेनासतःसंघातस्यस्वरूपाभावादेवनोच्छेदप्रसंगः अतएवशाश्वतत्वंचा स्यनेत्यर्थः यद्वाशाश्वतआत्मावाकथंउच्छेदवान्भवेदिति भवेदितियापूर्वंत्वयाआत्मोच्छेदशंकाकृतासानिरालंबनेत्यर्थः एतेनपुंप्रकृत्योरत्यंतंवैधर्म्यमुपपादितं ॥ ४१ ॥

Digitized by Google